

Orjien asema Idäntiellä

- Orjaksi voidaan syntyä, tulla ryöstetyksi tai myydyksi (itsensä tai lastensa myyminen).
- Orjilla ei ole käytännössä mitään laillisia oikeuksia. He ovat isäntiensä ja emäntiensä omaisuutta karjan tapaan. Periaatteessa omistajat voivat pahoinpidellä ja hyväksikäyttää orjiaan miten mielivät. Käytännössä tämä tuskin kannattaa taloudellisesti ja voi olla myös sosiaalisesti kyseenalaista.
- Orja kuuluu omistajalleen eikä muilla ole oikeutta kajota tähän tai määrätä tämän asioista. Käytännössä orjan pitää muistaa asemansa myös muiden vapaiden miesten ja naisten edessä ja käyttäytyä nöyrästi näiden edessä.
- Orjien lapset ovat orjia. Jos orja saa lapsen omistajalleen, tämä voi päättää lapsen asemasta.
- Orjilla on rajalliset oikeudet puolustaa kunniaansa, esimerkiksi jos hänen sukuaan loukataan tai hänen perheeseensä kajotaan. Käytännössä tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan ole orjalla omistajaansa vastaan, ja muitakin vapaita henkilöitä vastaan lähinnä omistajan luvalla.
- Orjiin voidaan suhtautua hyvin asenteellisesti: orjien katsotaan yleisesti olevan myös persoonallisuudeltaan alhaisempia, pelkurimaisia, tyhmiä ja välteltäviä. Taidokkaat ja luotetut orjat voivat tietenkin olla selkeästi arvostetumpia.
- Orja voi kerätä omaisuutta ja ostaa vapautensa, mutta hänestä ei silti tule vapaiden miesten ja naisten veroista. Omistaja esimerkiksi perii lapsettoman entisen orjansa. Itsensä orjaksi myyvä tekee omistajansa kanssa sopimuksen vapautumisesta, mutta jos ei pysty täyttämään tätä hänen mahdolliset lapsensakin jäävät orjuuteen. Sukulaisten maksamat lunnaat ovat keskeinen tapa ansaita orjakaupalla, koska nämä maksavat todennäköisesti muita paremman hinnan.
- Vapaiden henkilöiden taloon otettujen orjien asema on kuitenkin korkeampi kuin kodittomien maankiertäjien. Orjan elämä ei välttämättä ole sen turvattomampaa tai ennustamattomampaa kuin vapaiden henkilöiden.
- Todennäköisesti orjana elämisen henkisesti rankin vaihe on vapaana syntyneen joutuminen orjaksi ja tähän liittyvät sopeutumis- ja epävarmuusvaiheet. Tietenkään kaikki eivät koskaan sopeudu asemansa muutokseen.

Kopioitu kaupankäyntibriiffistä

Ks.

<https://docs.google.com/document/d/1jAIWvbluPwaRPNtDsP8oGHush7nUuv75Sse60ZHD3V/edit>

Skandinaaviyhteisöissä pidettiin paljon orjia, mahdollisesti jokaisessa vapaan miehen talossa orjaa tai paria, isoissa taloissa lukuisiakin (vrt. hautauhrit). Oletamme tässä saman päteeneen Suomessa. Miesorjia tarvittiin paimentamaan eläimiä ja levittämään lantaa

pelloille, naisorjia lypsämään ja jauhamaan viljaa (mikä oli samalla heidän työkuntoisuutensa mitta), sillä ainakin jotkut vapaat miehet ja naiset katsoivat, ettei tämä ollut heidän arvoistaan työtä.

Myöhempien aikojen lähteissä orjien hinta vaihtelee valtaisesti, parista lantista kaupunkitalon hintaan. Orjan arvo isännälleen oli sen työn arvo, mitä hän teki. Kaupunkilaisten (eli käsityöläisten) arvo oli suurempi kuin maanviljelijöiden, ja näiden todennäköisesti suurempi kuin metsästäjä-kalastajien. län puolesta halutuimpia olivat korkeimman lapsikuolleisuusajan ylittäneet nuoret joilla on paljon työvuosia edessä. Lisäksi hintaan vaikutti liikatarjonta esim. sodan aikaan ja mahdollisuus saada lunnaita sukulaisilta.

Käytännössä orjakauppiaan ei välttämättä kannattanut haikailla parhaan mahdollisen hinnan perään, sillä joka päivä orjaa kuljettaessa tämä 1) söi ruokaa, 2) saattoi karata, ja 3) saattoi sairastua tai loukkaantua, etenkin jos häntä piiskattiin eteenpäin. Vaikka kaukana kotiseudultaan olevalla orjalla oli eksoottisuusarvoa, yksittäisen orjakauppiaan ei siis välttämättä kannattanut ottaa riskiä kuljettamalla orjiaan tuhansia kilometrejä, vaan realisoida voittonsa nopeasti. Orjat saattoivat kyllä kulkeutua kauaskin kotoaan ja samalla lisätä eksoottisuusarvoaan, mutta tällöin he luultavammin siirtyivät matkalla kauppiaalta toiselle. Pohjolassa Itämeren yli tuominen on ilmeisesti ollut riittävä etäisyys ehkäisemään pahimmat karkailuhalut.

Taustalukemistoa

- <http://en.natmus.dk/historical-knowledge/denmark/prehistoric-period-until-1050-ad/the-viking-age/power-and-aristocracy/slaves-and-thralls/>
- http://www.hurstwic.org/history/articles/society/text/social_classes.htm

<https://www.uusisuomi.fi/tiede-ja-ymparisto/68287-suomen-vaiettu-historia-pikkupoikia-ja-tyttoja-viettiin-luksusorjiksi>

<http://news.nationalgeographic.com/2015/12/151228-vikings-slaves-thralls-norse-scandinavia-archaeology/>

<https://www.norgeshistorie.no/vikingtid/mennesker/0801-treller-bonder-og-elite.html>

<http://sciencenordic.com/vikings-abused-and-beheaded-their-slaves>